

Hoppas jag kan leva på att komponera

Han började tidigt med sång och musik i olika former och stilar och har provat på att spela många instrument. Han drömmer om ett liv med musik och studerar hårt för att lära sig bli kompositör. Och det är han som skrivit stycket *Pilgrimages*, som är dagens nyskrivna beställningsverk. Han heter Milosz Krawczyk

1. Hur gammal var du när du upptäckte det där med musik och hur då?

– Runt sex års ålder började jag improvisera på min farmors gamla piano, och det var det roligaste jag någonsin hade varit med om! Snabbt upptäckte mina föräldrar att jag hade ett ganska bra gehör och skrev upp mig på pianolektioner. Sedan dess har mitt musikintresse tagit olika former och manifesterat sig i många olika genrer.

2. Vilka instrument har du spelat? Har du också sjungit, solo eller i kör?

– Jag har spelat allt möjligt, och det har gått i faser! Det instrument som har varit med mig längst är pianot, och det är även det enda instrumentet som jag övar på regelbundet än idag (jag går piano för den sörmländske pianisten Martin Sturfält). Jag har även ganska mycket erfarenhet av att spela fiol, och har bland annat spelat med Filharmonikerna någon eller några gånger, på några projekt med Kulturskolan.

Utöver det har jag haft ett ganska stort intresse för rock/metal och jazz en gång i tiden som fick mig att plocka upp gitarr, bas och trummor. Nu är jag inte lika bra som när jag övade regelbundet, men jag har lite grundläggande kunskaper och det har hjälpt mig i mitt komponerande. Jag har även lite erfarenhet, dock mycket mindre, av att spela lite dragspel, klarinett, oboe, viola och cello, som är instrument jag har lånat under perioder för att få lite uppfattning om hur de fungerar.

Det är naturligtvis viktigt att vara allmänbildad gällande olika instrument om man vill bli tonsättare, men det är också bara väldigt kul! När jag började på ett musikgymnasium som är så inriktat på klassisk musik skämdes jag nästan lite att jag kom från en rock-bakgrund lika mycket som en klassisk bakgrund, men nu har jag insett att det är exakt det som är min styrka – min musik skulle inte låta som den låter ifall jag inte hade alla dessa erfarenheter med mig i bagaget.

Just det – och nyligen har jag plockat upp **baglama/saz**, som är ett slags turkisk gitarr, och med hjälp av den pluggar jag turkisk musikteori. Den är även väldigt bra för att utveckla ens gehör, då man kan spela kvartstoner på den!

Jag har sjungit en del i skolkören, dock har jag tyvärr inte haft tid just detta år att vara med. Men jag ser fram emot att börja högskola och få sjunga igen! Det har varit mycket givande.

3. Vad har du för roliga minnen av kommunens musikskola? Eller har du gått privat för någon lärare?

– Jag gick på Kulturskolan, som jag har mycket positiva minnen av, samtidigt som jag ett tag gick på Slakthuset, och även tog privata pianolektioner. Det var första gången jag upplevde den fantastiska gemenskapen som musiken kan skapa, och jag minns alla konserter som Julkonserterna, Voices etc väldigt bra. Det var också där jag för första gången kände att det här faktiskt var min grej. Vi fick även medverka, mest i orkestersammanhang, på flera resor, projekt, kurser.

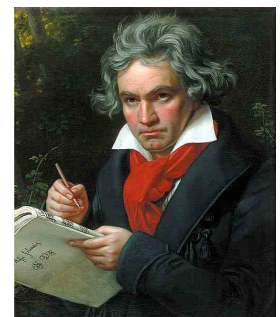
Min pianolärare på Kulturskolan, Enes, var en av de lärare som tidigast upptäckte min kärlek för att komponera, och gav mig mycket stöd i det. Att ta privata lektioner med min lärare Lana gav mig naturligtvis också väldigt mycket både i såväl kunskap som inspiration.

Kulturskolan är en av de värdefullaste institutioner vi har, då få saker kan skapa gemenskap på samma sätt som musiken!

4. När och hur kom du på det där med att själv komponera? Är det inte svårt att komma på motiv och motmelodier och sedan orkestrera? Använder du datorprogram eller notpapper och penna?

– Det är en instinkt, och jag märkte tidigt i mitt instrumentspel att jag gärna ville gå in i olika stycken och ändra saker! Lite kaxigt kanske att tro att man kunde göra något bättre än **Beethoven**, men jag tror det är ett av de tidigaste tecknen på att man kanske är menad som tonsättare.

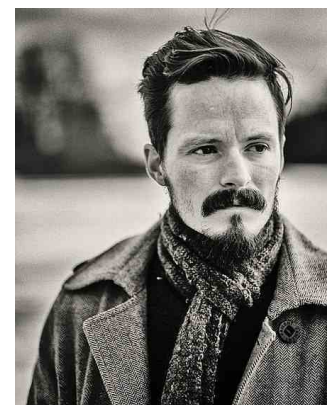
Jag fick alltid mycket glädje av att improvisera och ibland kom jag även att skriva mina egna små stycken.

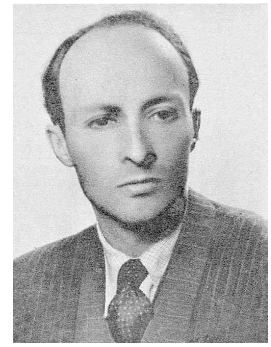
Jag kom att upptäcka program som lät mig digitalt producera musik. Denna var mer elektronisk, och jag skrev mycket spelmusik bland annat. Det var en unik upplevelse, då jag plötsligt fick konkreta beställningar – att jag skulle skriva i en viss karaktär, en viss längd, ett visst tempo, etc – och jag behövde lära mig att vara flexibel och utveckla lite hantverk. Den erfarenheten är jag mycket tacksam över.

Jag började också leka runt med notskrivningsprogram och skriva pastischer av mina favorittonsättare. Detta var när jag var runt 14, kanske. Det blev mycket Chopin, Beethoven, även Mahler, som jag lite naivt försökte kopiera. Även Bach, fast hans stil är på en helt annan nivå när det gäller svårighet att kopiera, då han jobbade inom strikta regler.

När jag började på Lilla Akademien såg min kompositions lärare **Matthew Peterson** min potential, men tyckte att jag behövde jobba på att utveckla en egen stil.

Men det är det som är saken – man behöver denna instinkt, denna vilja att komponera, men resten är saker som man lär sig och som man tränar upp. Gehör, notskrift, hantverk, även musikalisk fantasi är något man kan öva upp. Och arbetsdisciplin också, som **Lutoslawski**, en av mina förebilder, en gång sade: *Inspiration kommer helt enkelt inte till människor som inte jobbar regelbundet.*

Hur jag skriver ett stycke brukar skilja sig ifall det är ett beställningsverk eller ifall det är ett spontant beslut! Ifall det är en beställning måste jag söka en inspiration och ett frö lite mer aktivt, som exempelvis i detta fallet, men det finns även stycken som kom till mig som en spontan blixst av inspiration, och då är det bara att ta vara på det och skriva! Mina stycken börjar alltid med något simpelt element – en liten melodislinga, en rytm, ett ackord – som jag sedan bygger allt annat från.

Jag brukar även arbeta ganska mycket undermedvetet. När jag väl har hittat en idé att börja med brukar jag lämna den i några dagar och sedan komma tillbaka till den. Jag brukar finna att det kommer musik ganska naturligt då.

Notpappret är min bästa vän i början av processen – jag brukar skissa saker, och ibland skriva ut hela delar, för att sedan föra in det i ett notskrivningsprogram. Jag skriver ut instruktioner för orkestreringen, exempelvis ”denna melodi ska spelas av en oboe”, och skriver rent det plus gör en fullständig orkestrering på dator. Skriver jag för instrument jag spelar brukar jag spela genom mina stämmor själv, exempelvis fiol. Skriver jag för instrument som jag kan så bra, exempelvis flöjt, brukar jag skicka stämmorna till mina vänner som jag vet spelar instrumenten och får respons. Man kan plugga hur mycket teori som helst, men inget slår ett samarbete med en riktig musiker!

5. Har du sådant gehör att du hör i huvudet hur det låter, eller använder du piano för att kontrollera?

– Det beror lite på vad jag skriver! Om jag skriver för ett soloinstrument, eller enstämigt, eller till och med kör brukar jag kunna höra allt i huvudet. Skriver jag orkestermusik måste jag ha ett piano för att kontrollera. Men det är klart något man tränar upp. När jag började komponera hade jag ingen aning hur något jag kladdade ner på ett papper lät, men jag fortsätter utveckla detta än idag.

6. Vad gillar du för kör- och orkestermusik?

– Jag brukar säga att min favoritmusik är den jag lyssnade på senast! Så det går verkligen i faser.

Nyligen var jag i Konserthuset och såg **Mahlers första symfoni**, som fick stående ovationer, och sedan dess har jag hittat lite ny kärlek för Mahler!

Stravinskij

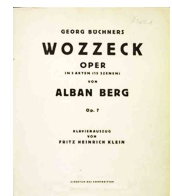
Bartók

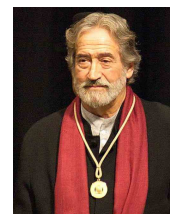
Sjostakovitj

Den konstmusik som har influerat mig mest är nog den från början av 1900-talet, och från 1960-talet ungefär. Att upptäcka **Stravinskij, Sjostakovitj, och Bartók** var enormt för mig! Nästa steg var sedan Penderecki, Ligeti och Górecki. När jag var 13-14 gick jag en kurs i improvisation och nutida konstmusik, och jag fastnade inte för den musiken direkt, men jag hade alltid en öppenhet för mer avantgardisk musik, som jag insåg när jag blev lite äldre, då den kändes ganska naturlig att lyssna på när jag väl började!

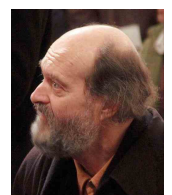
Jag är ett stort fan av opera, med lite extra kärlek för Puccini, Verdi, och Wagner, men mina tre favoritoperor skulle jag säga är Bartóks *Riddar Blåskäggs borg*, Szymanowskis *Kung Roger* och Alban Bergs *Wozzeck*, men jag är absolut även en sådan som gråter till varenda Puccini-opera jag ser.

Jag älskar även tidig musik och folkmusik från olika delar av världen, och en musiker som är en av mina största inspirationer är **Jordi Savall**, som kombinerar allt detta i fantastiska koncept-album. Rekommenderar starkt! Som sagt har jag börjat plocka upp lite folkinstrument på sistone som del av detta, och mycket av mitt egna komponerande är inspirerat av diverse folkmusiktraditioner.

Min största levande inspiration är absolut **Arvo Pärt**, som jag även fick chansen att träffa en gång. På min vägg hänger det en bild av mig med honom! Att upptäcka hans musik förändrade också sättet som jag lyssnade på musik, då många av hans verk jobbar med dramaturgi på ett helt annat sätt än, låt oss säga, den romantiska musiken. Musiken är mer av ett tillstånd istället för en resa, och har dessutom ett enormt spirituellt djup, och det har jag tagit med mig. Det är väldigt meditativt.

Av populärmusiken har jag alltid varit intresserad av diverse rock- och metal! En av mina absoluta favoritartister sedan länge är Igorr, som kombinerar klassisk musik med folkmusik, med trip-hop och elektronisk musik, med metal.

Sammanfattar min musiksmak ganska väl! Jag är även ett stort fan av exempelvis **Radiohead**. Musikal gillar jag också, och en personlig favorit är *West Side Story*.

Ett album som jag lyssnade på sistone som verkligen gjorde ett intryck är **Ethel Cains** *Preacher's Daughter*, rekommenderar verkligen!

7. Försök beskriva din nya orkesterkomposition. Vad startade du med och vad inspirerade? Har du några favoritinstrument i orkestern och varför?

– När jag fick beställningen hade jag precis skrivit klart ett orkesterverk till Lilla Akademiens Sinfonietta, och på grund av det var mina inspirationsnivåer inte på topp. Dessvärre har jag inte än riktigt landat i en stil eller funnit ett ”recept” på mina stycken, utan jag försöker utforska något nytt med varje stycke jag skriver – mest för att utvecklas och lära mig så mycket som möjligt, både om musik och om mig själv.

Inspirationen till mitt nya stycke *Pilgrimages* kom som mest när jag mindes en resa till Serbien, och hur jag blev förälskad i musikkulturen i Balkan. Detta var en rimlig plats att starta ifall jag sökte ny inspiration. Mycket av den tidiga arbetsprocessen handlade om att lista ut **hur** jag skulle använda mig av den här musiken, för det finns hur många som helst sätt! Jag ville varken göra en pastisch på något eller citera någon konkret musik, så det jag i stället gjorde var att jag försökte identifiera vad som mest resonerade med mig i denna musik – var det en viss skala, en viss rytmisk karaktär? – och sedan lista ut hur jag kunde använda mig av det för att skriva min egna musik. Jag plockade helt enkelt på mig verktyg. När jag hade gjort detta var det bara att arbeta!

Jag hade även sedan innan gjort en del research om polsk folkmusik, och använt mig däribland av en etnolog som hette **Oskar Kolberg**, och hans kollektioner av folksång. Den polska folkmusiken sitter ganska djupt i min ryggmärg och färgar allt jag skapar, så jag bestämde mig att även blanda in det i stycket.

Ifall jag ska försöka använda några tonsättare som referenser, skulle det vara Bartók, Enescu, Szymanowski, Stravinskij, Sjostakovitj, Bacewicz, men främst nog de första tre – jag pluggade många partitur av dem runt tiden som jag skrev det här stycket. Även Lutosławski är värd att nämna! (Det var timpani-ostinatot i hans *Konsert för orkester* samt det som öppnar *Brahms första symfoni* som gav mig inspirationen till början på detta stycke, som är ett väldigt roligt sammanträffande, med tanke på att det nu paras ihop med just Brahms första symfoni på programmet!)

Men där kan man nog se ett mönster. Bartók och Enescu jobbade mycket med folkmusik från Balkan; Szymanowski, **Bacewicz** och Lutosławski mycket med folkmusik från Polen, och där har man ungefär även mitt ramverk som jag använde för att skriva *Pilgrimages*.

Och ifall jag har ett favoritinstrument – det måste nästan vara cello, i alla fall just nu! Den har ett register som nästan exakt matchar det som en mänsklig röst är kapabel till, och bara så vacker klang. Just i *Pilgrimages* blev cellostämman inte så virtuos, då stycket inte krävde det, men i många av mina andra stycken för ensemble och orkester brukar jag använda mig av den ganska rejält.

8. Sist om du tänker dig tio år framåt i tiden – var finns du då i världen och vad gör du?

– Jag hoppas att jag kommer att kunna göra det jag älskar mest av allt: att komponera! Att jag kommer att ha färdiga kompositionsstudier, levande samarbeten med olika musiker och ensembler (gärna en del utomlands!), beställningar som jag kan försörja mig på, och att jag kanske undervisar i musik!

Man kan lätt få intrycket att yrken inom klassisk musik är väldigt asociala, mycket på grund av media som just exempelvis filmen *Tår*, men sanningen är långt ifrån det! Allt handlar om samarbeten med andra människor, och den klassiska musik-världen fungerar på ett sätt som ett ekosystem, där alla behöver alla.

Jag vill även jobba med att introducera klassisk musik till en bredare publik!

**Bästa hälsningar,
Milosz**

Intervjufrågor och redigering av text och bilder:

Fride Jansson, som tackar för dessa fantastiskt innehållsrika och intressanta svar.

Det allra första fotot av Milosz har han varit snäll att låna ut till oss!